

Celebrar la feina feta

Vint-i cinc anys després del naixement d'Òmnium Cultural, alguns dels postulats que el van fer possible ja no tenen el mateix valor. Els caps visibles d'una entitat de més de 16.000 socis celebren, ara, l'aniversari i plantegen nous objectius.

Angels Pera

«**M**olt possiblement, tal com va dir **Joan B. Cendrós**, Catalunya continuarà sent per molt temps una cultura de peatge, però el peatge ja no haurà de ser per a sobreviure, sinó per a millorar. La continuïtat d'Òmnium és necessària perquè el procés de reconeixement de la nació catalana encara és a mig camí. Òmnium té per endavant un repte de modernització i d'adequació a una cultura que es troba, ja no tant en la resistència, sinó en una etapa d'expansió.»

Són paraules dites pel president **Pujol** dilluns 17 de novembre. Al teatre Romea de Barcelona, seu de la celebració de l'acte commemoratiu del vint-i-cinquè aniversari d'Òmnium Cultural, abans del seu parlament Pujol va lliurar una medalla, dissenyada per **Subirachs**, i un llibre als socis d'honor de l'entitat: els cinc fundadors i els guardonats amb els Premis d'Honor de les Lletres Catalanes.

L'any 1960, promogut per **Joan B. Cendrós**, amb la col·laboració de **P. Cisa**, **Lluís Carulla**, **Fèlix Millet**, **Pau Riera** i **Joan Vallvé**, es va convocar, per primera vegada, el Premi Sant Jordi de novel·la (premi Crexells fins l'any 38). **Joan B. Cendrós** explica en el llibre commemoratiu del 25è aniversari de l'entitat: «L'any 1960 em preocupava, especialment, la presència social de la nostra cultura. La literatura castellana era farcida amb premis, i el mateix Nadal, el de més prestigi era atorgat a Barcelona. Cada 6 de gener sentia impotència i vergonya davant la festa botiflera de Destino, i em va semblar que una manera de neutralització podria ser la creació d'un premi literari. Dels contactes que aleshores s'establiren sorgí la idea de la creació d'Òmnium Cultural. Tots vèiem molt clar que la col·laboració iniciada no podia acabar amb la creació d'un premi literari.»

Òmnium Cultural va néixer el dia 11 de 1961. Els fundadors, cinc patri-cis catalans: **Lluís Carulla**, **Fèlix Millet**, **Pau Riera**, **Joan Vallvé** i **Joan B.**

MIQUEL ANGLARILL

Cendrós, que aportaren —a parts iguals— cinquanta participacions de mil pessetes de capital inicial.

«¿Per què fundarem Òmnium? —continua **Cendrós** en el seu escrit—. Perquè volíem protegir la cultura catalana, que feia 20 anys que era ferotgement perseguida i perquè creïem, a la vegada, que calia superar les formes de mecenatge disperses que privaven fins aleshores.»

Lluís Carulla de 83 anys, un dels fundadors, vice-president de 1974 a 1980 i soci d'Honor d'Òmnium Cultural, en parla com a eina que va fer confluïr les necessitats de la gent que feia coses. «Calia mantenir els premis

literaris i donar hostatge i vida a l'Institut d'Estudis Catalans».

Manuel Ibáñez Escofet, director adjunt del diari *La Vanguardia*, de Barcelona, col·laborador d'Òmnium des de 1963 i soci des de 1968, valora així la que ha estat fins ara i la que haurà de ser, al seu parer, la feina d'Òmnium Cultural: «Òmnium Cultural va omplir un buit importantíssim. La seva feina, subsidiària de les aleshores inexistent institucions catalanes, va representar un alt exemple del que s'anomena la societat civil. Ara, encara que molt pobres, tenim unes institucions que haurien d'assumir part de les activitats d'Òmnium

com els premis literaris de la nit de Santa Llúcia, o l'ensenyament del català. Òmnium haurà de continuar fent la feina de suport que no es faci des de les institucions». Els primers anys, **Manuel Ibàñez** els recorda com a anys molt durs: «Es va patir molt i es va suar molta sang.»

«¡I tant com es va suar sang! Pen-

sició de llibres es va passar finalment a la de la venda. Així, va néixer Cultura en Ruta. Durant vuit anys, del 70 al 78, el bibliobús ideat per **Lluís Carulla** va donar quatre vegades la volta al Principat i va intentar petites incursions al País Valencià, que no van arribar més enllà de Castelló i de Benicarló, a causa de dificultats de tipus administratiu. Cultura en Ruta va demostrar ser, com inicialment es pretenia, un dels mitjans més importants per a la recaptació de nous socis. «L'any 1967, Òmnium tenia 300 socis; al 70, 500, i el 71, un any després de posar en marxa Cultura en Ruta, ja en teníem 1.000», explica el **Lluís Carulla**, amb satisfacció. Actualment, els socis d'Òmnium Cultural volten els 18.000.

Va ser **Lluís Carulla** en el 25 aniversari dels Premis de Santa Llúcia, l'any 75, vint dies després de mort Franco, quan el país vivia encara els trenta dies de dol imposat, qui va per primera vegada demanava amnistia per a tots els delictes de caràcter polític. «Martín Villa estava avisat, i encara es va portar bé. No ens va donar cap problema.»

«La valoració més important d'Òmnium Cultural durant aquests vint-i-cinc anys es la de la tasca de suplència de les institucions, sobretot en els àmbits de la cultura i de la llengua —diu **Joaquim Maluquer**— soci d'Òmnium Cultural des de 1969 i membre de la Junta Directiva del 72 al 79.

En aquest sentit, **Pere Calders**, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes d'enguany i soci d'honor d'Òmnium Cultural, pensa el mateix. A més de dir que ell és un soci modest, creu que «Òmnium Cultural ha fet, i molt bé, una tasca de suplència importantíssima. La commemoració dels 25 anys de l'entitat ha estat la celebració de la feina feta, una feina, que mentre no hi hagi un autèntic autogovern, no es pot deixar de fer.»

Josep M. Ainaud de Lasarte, soci d'Òmnium des de 1968, membre consultiu de l'entitat, coordinador l'any 1974 dels «500 anys del Llibre Català», adjunt a la presidència d'Òmnium del 75 al 77 i vocal de la Junta Directiva del 78 al 85, considera també el balanç com a molt positiu.

«Quan l'any 1961 va néixer Òmnium Cultural calia racionalitzar i coordinar les diferents activitats de defensa i de promoció de la llengua i la cultura catalanes. Ara que novament tenim institucions, la tasca d'Òmnium s'ha de replantejar.»

En aquests moments es pot dir que les finalitats d'Òmnium són les següents: la col·laboració en la normalització del català, sensibilitzar tota la població del fet nacionalista català, difondre el coneixement de la cultura catalana en l'estranger i promoure tota mena d'activitats culturals.

L'OMNÍUM CULTURAL

Dues imatges de la celebració del 25 aniversari.

Jaume Millàs i Estany, president de l'Associació, ens ho explica més detalladament:

«No volem donar la tasca d'Òmnium per enllestida. Durant tots aquest anys, una colla de catalans han lluitat pel país, però no per assolir només el que ara tenim. Crec que Catalunya va pel bon camí, però el nostre sostre ha de ser més alt. Un país on els catalans no podem exercir com a tals en un cent per cent és un país que no és normal. A més de les finalitats que vostè ha esmentat, també hi ha la de lluitar conjuntament amb Acció Cultural del País Valencià i l'Obra Cultural Balear, cadascun en el seu àmbit però d'una manera organitzada i comuna. Per exemple, ara mateix estem preparant una manifestació en protesta pels fets de la Universitat de València.»

seu —diu **Lluís Carulla**— que fins l'any 1967 Òmnium no va sortir a la llum pública.» Lluís Carulla ha estat l'ànima de moltes de les iniciatives de l'associació.

Al febrer de 1968, **Martí Mas**, **Frederic Roda** i **Lluís Carulla** presentaven als membres de la Junta Directiva una memòria que contenia la proposta de creació d'un departament definitiu de promoció de socis. En l'estudi s'incloua una biblioteca rodant, que inicialment va ser concebuda amb un doble caràcter: com a exposició de llibres i com a cinema ambulat. Les dificultats legals del projecte de cinema el van fer inviable i de la idea d'expo-